

М о л о д е к і н о У к р а ї н и

Січень, 2001. Документальний фільм Олеся Саніна «Гріх» — Срібна медаль братів Люм'єрів у Москві.

Лютий, 2001. Короткометражний ігровий фільм «Тир» Тараса Томенка — нагорода американського Фонду незалежного кіно на МКФ у Берліні.

Жовтень, 2001. Анімаційний фільм «Світла особистість» Олега Педана — приз за кращий короткометражний фільм МКФ «Молодість» у Києві.

Червень, 2002. Документальний фільм «Старі люди» Валентина і Максима Васяновичів — «Срібний витязь» за кращий дебют на МКФ слов'янських і православних народів у Рязані.

Червень, 2002. Фільм «Світла особистість» Олега Педана — «Бронзовий витязь» за кращий анімаційний фільм на МКФ слов'янських і православних народів у Рязані.

Липень, 2002. Анімаційний фільм «Йшов трамвай №9» Степана Ковалю — диплом «За почуття гумору і стилю» на кінофестивалі «Кіно-Ялта-2002».

Серпень, 2002. Фільм «Йшов трамвай №9» Степана Ковалю — Гран-прі МКФ «Крок-2002» та приз «За кращий фільм» цього ж фестивалю Гільдії кінознавців та кінокритиків Росії.

Слід віддати належне учителям:

Олесь Санін — учень Леоніда Осики.

Тарас Томенко — учень Бориса Савченка

Олег Педан і Степан Коваль — учні Єгена Сивоконя.

Тарас Томенко: Наша історія, або Як це було

Теза «В нас немає сучасного українського кіно» давно втратила актуальність. І підтверджує це на лише постійна апеляція до прізвищ Юрія Іллєнка, Миколи Мащенка чи Богдана Ступки. Річ у тім, що українське кіно, хоч і шкутильгаючи, все ж добралось до Європи, де його не просто схвалили, а й сказали своє «так» на його користь. Саме роботу Тараса Томенка «Тир» охрестили «європейським короткометражним кіно».

— Тарасе, з чого все починалося?

— Я спершу подав роботу на наш кінофестиваль «Молодість», але вона навіть не пройшла конкурсний відбір. Якраз тоді були останні терміни подання заявок на «Берлінале». Тоді побіг на пошту й за 20 гривень відправив бандероль до Німеччини — просто вірив у власну картину! Згодом, за кілька тижнів, пролунав дзвоник, і Заза Русадзе (член оргкомітету) офіційно запросив мене до участі в Берлінському фестивалі!

Проте проблеми на тому не вичерпалися, потрібно було вилетіти туди — звернувся по допомогу у відділ культури, але мені відмовили. Не здавався, — звернувся до фонду «Відродження».

— Участь у «Берлінале» — це була психологічна напруга чи радість? Маю на увазі момент, коли тебе оцінюють?

— Коли туди потрапляєш, твоя увага розсіюється, ніколи напружуватися. Кількість учасників, до прикладу, можна порівняти лише з населенням Троєщини. Друзі, знайомі, зірки — усе це переплалася у змішані почуття. Ну, а коли оголосили, що картина «Тир» Тараса Томенка (Україна) пере-

■ Кадри з фільму «Тир».
Режисер Тарас Томенко. 2001.

могла, то тут було місце лише несамовитій радості й думка: «Не дарма все!»

— І ось ти переміг, щасливий фінал, але, по суті, цей фінал був лише початком? Знаю, що далі ти отримав офіційне запрошення від Нью-Йоркської академії кіномистецтв та й гранд президентський!

— Так, було багато подяк, привітань, пропозицій. Але щодо останніх, то багато довелося відкинути, зокрема Нью-Йорк також — через особисті проблеми. Проте зараз визначився: їду до Берліна. Запрошений попрацювати там у творчій лабораторії. Найголовніше, що будуть усі необхідні умови, аби творити, ну, а далі — побачимо. Що ж до прези-

дентського гранта, то тут виникали деякі ускладнення. Хоча я виграв 350 тисяч гривень за проект сценарію, але грошей мені у відділі культури не дали! Довелося вибивати, але, зрозуміло, кошти десь залягли. Вже ніби є зрушення, але все одно це все не надійно! А вони мені конче необхідні — працюю над повнометражною картиною!

— Тарасе, побувавши на такій престижній феєрії, ти здобув досвід і, можна припустити, не лише власний, а й для всієї країни. Можливо, хочеш чимось поділитися, на щось звернути увагу?

— Насамперед на те, що на «Берлінале» є закономірність, — представлений режисер автоматично асоціюється із країною, яку він презентує, проте українського прапора там не було. Там від України були ми з Кірою Муратовою, і нам від то-

го було не по собі. Просто такий фестиваль — у першу чергу ринок, — а, власне, атрибутика держави — це її місце на цьому світовому ринку, її товар! І немає значення, новий це матеріал, чи старий, є хроніка, але навіть цього там не представлено від нас!

— І, можливо, на завершення ти хотів би ще щось додати?

— Лише одне: в нашій країні потрібно всіляко інвестувати у вітчизняне кіно, інакше нічого не буде! Росії дали зрозуміти, що вкладати в кіно — це круто, ось тепер вони мають і кіно, і дивіденди. У нас такого немає. Гадаю, що саме такі видання, як ваше, повинні обов'язково на цьому наголошувати. Я вірю в наше кіно!

Будемо думати, казати, робити кіно — будем і мати його!

М о л о д е к і н о У к р а ї н и

48 Олексій Радинський

Весна документалістики

Схоже на те, що в механізмі блокування українського документального кіно щось не спрацювало. Протягом перших місяців 2002 року відбулися прем'єри нових фільмів: «Червона земля» Сергія Буковського, «Пасажири з минулого століття» та «На незнайомому вокзалі» Віктора Олендера, а в березні одразу троє документалістів-дебютантів представили свої стрічки, зафільмовані на «Укркінохроніці». Це спричинилося до розмов про «документальний ренесанс», подібний до того, що стався в 70-х роках. Тоді у Києві почала працювати група талановитих випускників ВДІКу (В. Піка, М. Мамедов, А. Сирих, О. Коваль), що досягли неабияких успіхів. Сьогодні говорити про появу нового сформованого покоління ще зарано. Та перші пагони вже проросли.

Отже, 26 березня в Будинку кіно показано три короткометражні фільми, замовлені та профінансовані Міністерством культури і мистецтв: «Різдво» Олеся Саніна, «Томен. Кольори життя» Максима Суркова та «Старі люди» Максима і Валентина Васяновичів. Усі фільми були заявлені як дебютні, хоча Олесь Санін давно вже минув статус початківця, і його присутність у компанії учорашніх студентів здавалася дивною. Втім, усі три стрічки мають багато спільного. Нарешті реальні гроші почали давати молодим, і ризик, пов'язаний з недосвідченістю та «ненадійністю» дебютантів, виправдався. Фільми зроблено впевнено, професійно, так нестандартно та вигадливо, що деякі метри могли б цьому позаздрити. Дуже тішить, що молоді не бояться експериментувати навіть у «замовних» стрічках.

Завдяки своїй попередній стрічці «Гріх» Олесь Санін здобув репутацію перспективного та самобутнього режисера. Його «Мамай» є найочікуванішою прем'єрою року. Це підвищило інтерес до «Різдва», і стрічка виправдала надії. «Різдво» — авторська спроба Саніна розкрити таємничий світ гуцулів. Гуцульщина для режисера — місце, де звичні часові координати майже повністю зітерто. В цьому — феномен гуцульського світогляду. Гуцули не користуються загальноновизнаним літочисленням, вони відраховують роки від

певних визначних подій в історії свого роду — наприклад, від трагічного неврожаю. Цей гірський народ живе ніби поза часом. Неможливо уявити гуцула, що розмірковував би над актуальними проблемами політики чи культури. У фільмі Саніна також немає жодних часових ознак. Його скромно знято на чорно-білій плівці, замість авторського коментаря — стилізовані титри на чорному тлі, взяті з книжки Шухевича «Гуцульщина». З «Різдва» видалено все, що могло б повернути глядача до року від Різдва Христового дві тисячі першого, в якому де-факто відбуваються події фільму, — відзначення релігійних свят. Одні й ті самі ритуали виконуються на Гуцульщині протягом століть, і хтозна, чи колись настануть зміни. Тож закономірно, що гуцульські хрести, предмети культу в фільмі мають вигляд химерний, язичницький. Час не зупинився, його просто нема. Тому й лякає єдиний елемент сучасності у стрічці — футболка з написом *Chicago Bulls*, в яку зодягнений один із гуцульських хлопчаків.

Санін є сьогодні, певно, найцікавішим із режисерів, що працюють з українською тематикою. Він обходиться без гучних сюжетів, марнослів'я та хвалькуватого показного патріотизму, а працює зі справді серйозними проблемами українства.

Якщо у «Різдві» головними є часові категорії, то